

DRUMUL LUI OCTAVIAN GOGA DE LA RĂȘINARI LA CIUCEA

La Ciucea, unde poetul s-a retras în ultima parte a vieții, amintirea sa este păstrată într-un muzeu a cărui prezență între așezămintele culturale ale României socialiste este un semn de cinstire pentru o operă lirică de largă respirație socială și patriotică.

« Noi dăm o înaltă apreciere și lui Eminescu și lui Goga — ca scriitor, pentru că îl criticăm și va trebui să-l criticăm din punct de vedere poetic și filozofic » — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniind în spiritul concepției marxist-leniniste a partidului nostru despre valorificarea moștenirii culturale, meritele poetului și limitele omului politic care a fost Octavian Goga. Contribuția pe care și-au adus-o versurile lui Goga la pregătirea conștiinței naționale pentru realizarea statului național unitar român, rolul agitatoric pe care l-au avut versurile sale cu caracter social, popularitatea de care s-au bucurat aceste versuri — comparabilă poate, doar cu aceea a operei eminesciene — demonstrează că poezia lui Octavian Goga a pus în circulație valorile politice progresiste care i-au lipsit omului de acțiune politică, nu o dată lipsit de clarviziune și de intuiția evoluției social-istorice a României.

Literatura pe care am moștenit-o de la Octavian Goga, lirica sa și o bună parte din publicistică — actuală și modernă

prin generozitatea idealului social, prin autenticitatea sentimentului patriotic — este rezultatul concepției sale de atîtea ori afirmată, legată de datoria fiecărui cărturar de a lua parte la « *opera de modelare nouă* a sufletului omenesc, cu atît mai mult artistul, acest receptacol de fiecare clipă ».

De fiecare dată, oriunde s-ar afla, la Luvru în fața *Fecioarei* lui Tizian, în grădinile de la Charlottenburg sau în Scoția, la Albernethy, ultimul gînd al lui Octavian Goga și ultima lui privire erau spre patrie. Viața, deopotrivă cu opera lui, ne învață și parcă ne avertizează că oriunde am fi, poeți, demnitari sau fii de rînd ai patriei, ne cheamă pămîntul. Chemarea pămîntului nu este un privilegiu ci o ordine, e o tulburare fără nume și fără explicație, o pornire și o fatalitate, o jale, cu tot cortegiul de sensuri care însoțește la Goga acest cuvînt. Oriunde ne-am afla sînt amurguri cînd se petrec în noi misterioasele mișcări ale strămoșilor care cer să se renască. Chemarea pămîntului, sentiment și idee, complexă și universală numită și înainte, dar fără corp, a primit întrupare în poezia lui Goga.

Tot ce a văzut Octavian Goga de-a lungul unui drum anevoios al vieții și al poeziei i-a stîrnit participarea, adeziunea sau neadeziunea, de fiecare dată a ținut să-și precizeze atitudinea față de lumea nobilă, policromă și patetică a fenomenelor. Numeroase poeme sau articole au, ca urmare, un nucleu epic, își au originea în observarea unui fapt, a unei întâmplări pe care poetul o amplifică narativ știind să-i descopere totodată adîncimea și dramatismul subteran. Efectul liric este de fapt un *efect dramatic* fiindcă lirismul Goga este extras dintr-o *stare dramatică*, dintr-o situație limită.

Poezia lui Goga a luat naștere dintr-o mare concentrare lexicală, iar registrul său tematic este restrîns la cîteva mari

idei-obsesii care trec de la un poem la altul doar cu o altă intensitate afectivă și cu altă înălțime a timbrului. *Rugăciune* fixează «cultul precursorilor» și are semnificația unei asumări a istoriei. Poetul de douăzeci și patru de ani își pune pe umeri povara istoriei milenare a neamului și se așeza în fruntea unei mulțimi mute de nedreptăți pentru a fi purtătorul ei de cuvânt. Din această situație și din această temeritate, din această identificare cu strămoșii rezultă efectele panoramice ale mesianismului poetic al lui Octavian Goga.

Imaginea pe care o avem, ori de câte ori poetul vorbește în numele strămoșilor, are sugestia de amploare și de murmur, de revoltă și suferință a unei impresionante scene de masă. Versurile acestea vor păstra totdeauna fermitatea unui implacabil marș al morților pentru demnitate și, sunetul unei amenințări surde ca apropierea mării le străbate. Morții, victime ale inechității seculare se ridică în morminte și își plimbă neliniștea în cimitire: „Pe noi un dor nespus ne sapă / Și-nfiorat noi ne gândim / La morții care ies din groapă / Și rătăcesc prin țintirim.” (*Revedere*). *Rugăciune*, pe lângă «cultul precursorilor» schițează poza romantică a poetului. În Goga trăiește un filon romantic, dar este un romantism a cărui gesticulație și generozitate a fost epurată de gratuitate și estetism, dobândind forță socială, un romantism acoperit și consolidat de un țel cu contururi precise.

Poezia socială a lui Goga are mister și acest mister provine din faptul că poetul s-a făcut una cu patria, cu istoria și cu năzuința ei. Poetul cetățean nu se naște, ci devine printr-o luptă cu sine și cu ispitele dintotdeauna ale poeziei, evaziunea și intimismul. *Rugăciune* este începutul acestei lupte pentru opțiune, o luptă care s-a dat în ființa poetului între ispitele

tematice, între tentația interiorizării și aceea a sacrificiului:
„Alungă patimile mele / Pe veci strigarea lor o frînge / Și de
durerea altor inimi / Învață-mă pe mine-a plînge”

« Cîntarea pătimirii noastre » pe care poetul se arată gata s-o întoneze solemn, furtunos, înfricoșat, sfios sau răzvrătit era pregătită printr-o alegere lucidă și patetică a căii de urmat, cu conștiința superiorității morale și filosofice a acestei căi.

Datoria morală a poetului de a se alătura mulțimii, de a se potrivi pașilor ei, de a se confunda cu aspirațiile ei, cu zgomotul și praful ulițelor este ideea cu cea mai mare recurență în poezia și publicistica lui Goga. Dintr-o scrisoare către Onisifor Ghibu (reprodusă în volumul *Însemnările unui trecător*) reținem fervoarea cu care Octavian Goga susținea misiunea socială a scriitorului: « crede-mă că avîntul lui (al poetului — n.n.) nu va deschide porțile eternității dacă în clipa cînd trecîndu-i pe sub ferestre valul imens al mulțimei care urlă și blastămă de foame el se va trage în cămara lui tăinuită și cu sufletul robit de ritmul formelor gingașe va scrie un sonet Venerei din Milo. E un meșter cinic acest adorator al marmurei reci. E un nepuțincios cu aripile frînte, nu e adevăratul artist fiindcă arta nu fuge de marile dureri ale vieții », *Rugăciune* este primul semn al luptei lăuntrice pentru angajare, o angajare pe care poetul o dorește completă, pînă la sacrificiul simțirii proprii. I dealul lui Goga este un proces de superioară depersonalizare prin absorbția suferinței și speranțelor colective: „Nu rostul meu de-a pururi pradă / Ursitei maștere și rele / Ci jalea unei lumi, părinte / Să plîngă-n lacrimile mele”. Traectoria poeziei lui Goga de la *Rugăciune* pînă la *Profetul* sau *Am fost* este însuflețită de această ardoare a sacrificiului din care nu lipsește ideea romantică a poetului care-și jertfește ființa și sîngele

pentru îndestularea celorlalți : „Am fost proroc, izvor de apă vie / Toți m-au băut de friguri și de sete” / (*Profetul*) sau : „Voi mi-ați dat vaierele voastre / Eu v-am dat inima mea vouă” (*Am fost*). Marea poezie cu vibrație de bronzuri a lui Octavian Goga este produsul acestei încleștări între tentația interiorizării și patosul colectiv așa cum marile dicotomii ale poetului vor fi materialul și idealul, noroiul și stelele, camera și strada, zgomotul și tihna, participarea și solitudinea, eternul și perisabilul.

Poetul își înregistrează stările de paloare a credinței în drumul ales și notează liric eforturile de reprimare a elanurilor metafizice sau intimisme. Uneori accentele sînt nete : „Nu sus în cer ! / Vă biruie înaltul / Urmați-vă cărările spre stele / Rotind răzlețe-n praful de pe uliți / Vă vreau acolo gîndurile mele”, alteori, ipoteza că ar putea cînta sentimente false, că ar putea simula identificarea compactă cu mișcarea mulțimii îi inspiră parabole, cum este aceea a cîntărețului rătăcitor care : „a chibzuit și-a priceput / că pururi fără crezămînt / iubirea lui l-a petrecut / Și că-n sălbaticu-i avînt / Străine doruri l-au durut” (*Eu știu un basm*). Alternarea predispoziției poetice nu are loc numai de la o poezie la alta ci în corpul aceleiași poezii. Mai multe poezii au această succesiune : o stare contemplativă, o detașare urmată de o înviorare bruscă, însoțită de recuperarea energiilor pierdute. Genul acesta de poezii își mărește frecvența odată cu volumul *Cîntece fără țară* și mai tîrziu, cînd Goga are un trecut poetic generos pe care îl invocă și în numele căruia își mobilizează energiile potolite.

Poezia lui Octavian Goga în ce are ea mai bun nu este, prin urmare, un dar cu care l-au dăruit zeii ci rezultatul unui demers gnostic, al unui proces dramatic de esențializare. Poetul pleacă de la nostalgii și impulsuri biografice (sărutul mamei, casa albă

de pe deal, personaje ale copilăriei, complexul dramatic al unei ipotetice întoarceri în sat) transformate în mișcări poetice. Poezia de patrie și timbrul profetic își au fundamentarea în aceste date lirice subiective transpuse în alte cutii de rezonanță, în această transcedentare a biograficului, Mesianismul lui Goga pornește din sentimente de altă anvergură care, printr-o miraculoasă amplificare a registrelor, metamorfozează dorul în jale, jalea în răzvrătire și răzvrătirea în profeție.

Sentimentul dezrădăcinării din *Bătrâni* sau din alte poeme, sentimentul cu cea mai mare frecvență și cu cea mai mare capacitate de mobilizare poetică la Goga este fondul care îi sensibilizează facultățile poetice, cel care creează acea dispoziție dramatică inavubilă specifică poeziei lui, reprimată, înăbușită și exteriorizată prin *lacrimă*. Aria satului ardelean cu figurile sale aureolate prin efectul rememorării, sînt proiectate deodată pe ecranul enorm al unei țări și al unui neam și capătă semnificația eternității unui topos și al unei spiritualități, capătă « iluminarea » intuită de Titu Maiorescu : « Patriotismul a devenit unul dintre izvoarele poeziei D-lui Goga. Dovada stă în aducerea și descrierea unor scene obișnuite din viața poporului care însă cîștigă deodată pe lîngă valoarea și menirea lor normală o însemnătate — am putea zice o iluminare și o strălucire extraordinară . . . » După 1910, acaparată de activitatea politică, Goga s-a exprimat tot mai rar ca poet și s-a dăruit în publicisticii. Publicistica lui Goga ni se înfățișează azi ca o prelungire a versurilor sale arzătoare în articolul de gazetă incendiar în care tonul de pamflet se interferează cu evocarea și mînia cu lirismul. Multe pagini, prin idei, prin stilul și forma literară îl așează pe Octavian Goga alături de cei mai mari publiciști români pe linia Eliade, Eminescu, Arghezi, Bogza.

Articolele sale sînt fenomene de literatură autentică, nu numai în măsura în care fraza de ziar produsă de evenimentul la zi încorporează emoții proaspete și reacții spontane, ci și prin calitatea lor literară, care l-a îndreptățit pe Tudor Vianu să-l așeze pe Goga, în *Arta prozatorilor români*, alături de maeștrii prozei românești.

Între aceste preocupări chemarea poeziei, a vocației abandonate, îi creează stări intolerabile și îi inspiră note de nemulțumire (« . . . nu am fost niciodată mulțumit cu scrisul meu și nu sînt îndeosebi cu cele din urmă care s-au înființat în pripă ») care, odată cu ađîncirea poetului în treburile politice, iau aspecte dramatice. (« Ministerul, politica, prietenii, îmi fură tot timpul [. . .] Acum n-am timp nici să citesc cum aș dori. Mi-am făcut un program : atîtea ceasuri pentru minister, atîtea pentru audiențe, atîtea pentru lectură și, închipuiește-ți mi-am propus un ceas, un singur ceas pe zi pentru literatură. A fost imposibil să mă țin de program » îi mărturisea Goga lui I. Peltz).

Începînd cu volumul *Din umbra zidurilor* (chiar mai devreme, cu volumul *Ne cheamă pămîntul*), se ghiceau unele intonații care ne arată că vocea profetică a cîntăreșului marilor aspirații colective se estompează. Vechilor teme legate de nostalgia copilăriei, sau de timpul ireversibil li se adaugă un complex prematur al senectuții. Poetul are reprezentări sumbre și îl doare ipoteza pierderii mobilității de spirit („Fără astîmpăr îmi erai / Și cît ești azi de așezat”, sau a transformării sale într-o „mare moartă” (*Marea moartă*). Încearcă să scrie pasteluri (*Asfințit*), filosofează despre fecunditate și despre nunțile firii în *Carmen*, sînt mult mai frecvente formele de meditație abătută (*O rază, iubirea mea*) iar în poeziile de dragoste indispoziția merge pînă la dezolări simulate (*Ești*

singură). Poetul este din ce în ce mai preocupat să se realizeze pe latura elegiacă a temperamentului său, se apleacă mai mult spre analiza lirică a condiției poetului, își pune probleme teoretice, are nevoie de clarificări și certitudini. Resemnarea, ca în alte poezii generozitatea, capătă accente mergînd pînă la deznădejde: „Corăbier bolnav al vremii noastre / Mi-e prora frîntă și zdrobit catargul” și crede în remediul solitudinii: „Cuprinde-mă din nou singurătate / Căci țara ta de-atîtea ori mă cere”. Parisul îi inspiră accente pesimiste asociate cu teroarea de tip semănătorist a orașului tentacular și se insinuează un sentiment timpuriu al extincției: „Și ne vom stînge-ncet femeie / Mi-e scrisă moartea sub pleoape”, însoțit de o filosofie a ciclurilor și a metempsihozei („cînd noi vom fi de mult țărînă vor poposi doi inși la mare / Neștiutori s-or prinde-n brațe se vor strivi-n îmbrățișare / Și nu vor înțelege bieții că strîng la piept iubirea noastră”). Interiorizarea e de tip eminescian (*Aeternitatis* din care am citat, *Mama Venerei eterne*) prin concentrarea asupra unor teme de dragoste, reacții de misoginism (*Scrisoarea ta*) pînă la preluarea directă a unor motive eminesciene (lacul, codrii de brad). Cicluri întregi sînt însă străfulgerate de acorduri vechi în care poetul se revendică odată mai mult drept capăt al unui șir lung de « morți fără de moarte » și aceste fulgere confirmă și sporesc dramatismul acelei lupte cu sine despre care vorbeam. *Voi veniți cu mine*, pe lîngă imaginile teribile din poeziile anterioare (bătaia de clopot a inimii, ura care arde, mîna care se închină, vestirea timpului justițiar al învierii) au un dramatism în plus, care se deduce din sentimentul pierderii și din efortul recuperării unor valori vechi ale poeziei sale. Strămoșii sînt și acum invocați dar chemarea lor are sensul unui strigăt de ajutor; poetul caută în ei tăria morală existențială:

„Rămîneți la mine voi totdeauna / Înfrățiți cu focul sîngelui din vine / Căci se stinge glasul și se frînge struna / Cînd în goana vieții nu-ți mai fi cu mine”.

Voi veniți cu mine s-ar părea că soluționează și contradicția specifică a poeziei lui Goga între eternitate și vremelnicie, între durabil și trecător. Elementul care împacă aspirația spre eternitate și teama ascunsă de a fi rămas cîntărețul unor sentimente efemere sînt aceeași strămoși care-i fortifică spiritul și îi întrețin flacăra răzvrătirii: „Cu mine vin, roiesc într-una / Cei fără neam și fără număr. / Ce-au sprijinit întotdeauna / Eternitatea pe-al lor umăr”. Poezia socială și patriotică a lui Octavian Goga și-a urmat calea obligatorie, finalizată în chemarea amenințătoare din *Voi veniți cu mine*, așa cum cealaltă latură, a interiorizării, va căpăta expresia ultimă în poemul *Din larg*, a cărei valoare vine din serenitatea atitudinii, moderația verbului și calmul prozodiei. Lipsesc aici tonurile nete, sunetele puternice de gong și alămuri din poeziile sociale și de patrie. O maturitate de spirit și o resemnare, ca o lumină mioritică, anunță ca o înălțare la ceruri a poetului: „Eu urc . . . Acolo jos în adîncime / Aud viața ce-și întinde hora / E necurmatul cîntec din vechime / Îl știu, mai bine n-o să-l știe nime.” Unde descoperim o detașare de lumea cu care s-a identificat, o ridicare deasupra acestei lumi cu superioritatea datoriei împlinite și a jertfei înfăptuite.

Mihail Dragomirescu spunea că « Poezia lui Goga, reducibilă la cerințele trecătoare s-a perimat odată cu înfăptuirea idealului național ». Dincolo de faptul că idealul național este o permanență, poezia lui Goga este o lecție veșnică din care învățăm, nu iubirea de patrie, fiindcă aceasta nu se învață dar se poate înfrumuseța și feri de greșeli, dar învățăm că dăruirea

și jertfa există, învățăm datoria de generație de a face mai bine pentru patrie ceea ce înaintașii au făcut bine și alte atâtea lucruri minunate ca demnitatea și curajul, combativitatea și adevărul, generozitatea și ardoarea. Peste toate acestea, versul lui Goga este o expresie originală a lirismului românesc, o atitudine lirică și o sensibilitate irepetabile, ca a tuturor marilor poeți care au declanșat curente, au rodit opere și au născut imitatori. Lumea, ne mai arată Octavian Goga, este făcută pentru poezie, deci pentru rostire și poetul este cel care trebuie s-o reorganizeze, adică să-i dea rost prin rostire: « Eu n-am avut darul tăcerii. Nu puteam ascunde nimic, nici binele, nici răul. Eram încredințat că e un păcat să mă îngrop în mine, că tăcerea e un fel de furt ». Goga a fost structurat pentru rostirea adevărului, pentru eliberarea cuvîntelor. « Ei, vezi, mă simt mai ușor, am mărturisit adevărul, l-am strigat la răspîntii, am chemat lumea în jurul meu, să i-l arăt, să-l vadă ». Poezia lui Goga nu este, prin urmare, cuvînt scris, ci cuvînt rostit pentru mari mulțimi de oameni adunați în mari piețe sau în mari cîmpuri ale libertății și apoi înscris pe hîrtie. « Cuvîntul lui scris se înfînge ca o pecete în mintea celor care-l pricep. Cuvîntul lui vorbit dogorește ca fășiile unei flăcări clătinate de vînt. Verbul lui înaripat răpește și convinge », spunea marele orator care a fost Delavrancea despre forța cuvîntului lui Goga. Lexicul poetului, alcătuit din aceleași cuvinte-concept (jale, patimă, înfricoșare, blestem, strigare, glie, fulgerare, trudă, înviere) mereu reluate în noi și noi construcții poetice, este tipic retoric dar efectul nu este deloc retoric, pentru că totdeauna volumul cuvintelor este pe măsura sentimentelor exprimate, pentru că există o identitate perfectă între cuvînt și sensul lui afectiv, filosofic și moral. Drumul de viață și de poezie al lui Octavian

Goga capătă astfel un sens interior, este un drum al căutării lăuntrice, cum se cuvine a fi drumul unui poet. Prin această ardere lăuntrică între chemări contrarii, Goga se numește Poet și tot prin aceasta, opțiunea sa pentru o poezie a mulțimii își sporește valoarea.

Sînt oameni care cred că Goga s-a născut la Ciucea și noi înșine și alții care au învățat din cartea de română locul și data nașterii poetului, uităm uneori că s-a născut la Rășinari lângă Sibiu, într-atît aceste locuri i-au asimilat memoria, într-atît s-a amestecat spiritul său cu aceste pămînturi ale Apusenilor aflate la jumătatea drumului dintre două mari orașe ale Transilvaniei : Cluj-Napoca și Oradea. Dar Goga s-a născut la Rășinari și drumul de o viață de la Rășinari la Ciucea, ca o diagonală a Ardealului a fost lung și anevoios, cu zboruri largi și popasuri grăbite. În drum spre Ciucea poetul s-a oprit pentru învățătură la Sibiu și Brașov, Budapesta și Berlin, sau la București pentru treburi literare și politice. A fost oprit în închisoarea de la Seghedin pentru ideile și pentru răzvrătirea sa, a traversat deghizat Rusia și Țările Nordului, pentru a se alătura la Paris grupului de români care luptau prin puterea diplomației pentru realizarea unității naționale. A făcut la București politică și a ajuns la cele mai înalte demnități, el care declarase că va avea totdeauna atîta tinerețe pentru a nu rîvni un loc în capul mesei; a greșit din bunăcredință, fiindcă era un mare poet dar nu cu bună știință din aceleași motive, pentru că era poet, deci generos. A cunoscut marile metropole ale Europei și alte orașe mai mari sau mai mici ale lumii și a călcat străzile acestor orașe, a pășit peste mozaicurile Vaticanului, a trecut prin muzeele

Franței, a stat într-un castel în Scoția și în pădurile de la Marienbad și acest lung drum și întortocheat avea să se termine în odihna de la Ciucea.

Drumul lui Octavian Goga la Ciucea, trecînd prin toate aceste locuri pe care le-am numit și prin altele, a fost la fel de contradictoriu în detalii, dar tot atît de ferm în traiectoria de ansamblu ca viața și opera însăși.

La Ciucea, în ultima parte a vieții sale, îl găsim pe Octavian Goga, curat, liniștit și împăcat cu seninătatea primei zile de la Rășinari privind din larg. („Jur împrejur e largul care cîntă / E soare-n cer, e sărbătoare sfîntă / Și-n vreme ce mi-a amuțit pămîntul / Fiorul păcii-n suflet mi se lasă . . .”) cu un mesaj românesc bine încheșat și bine transmis. Ciucea ne aduce în minte prin prezența poetului, marile capete de drum unde te oprești să te odihnești după o înfrîngere falsă cu sentimentul unei victorii ascunse. Ciucea n-a fost un loc de retragere, ori dacă a fost, a fost locul de retragere al unui soldat rănit. Locurile poartă însemnele specifice, fotoliile din castel și canapelele sînt moi, parcul tăcut e prevăzut cu bănci așezate sub coroane dese de castani. Totul acolo, pe aleile în povîrniș, trebuie făcut pe îndelete așa cum se mișcă un soldat întors din luptă. Potecile în pantă moale sînt făcute pentru pași fără grabă și pentru gînduri încheșate care merg în adîncime. Locurile de la Ciucea l-au primit pe poetul-cetățean așa cum se cuvine și i-au dăruit odihna cum se cuvine unui învingător.

Casa de la Ciucea pe care ne-am obișnuit s-o numim castel pentru a fi toate la dimensiunile omului și ale spiritului care a locuit-o, are, ca orice castel, o poveste care începe cu achiziționarea proprietății de la văduva lui Ady și se încheie cu înălțarea pe cel mai înalt loc din jur a mausoleului mozaicat

cu finețe prin osîrdia doamnei Veturia Goga. Întîmplarea a orînduit în așa fel lucrurile încît eternizarea lui Goga la Ciucea să capete semnificații simbolice pentru Transilvania. Nu știm dacă vîrfurile pe care stă semnul locului de veci al poetului este cel mai înalt, desigur nu este cel mai înalt dintre culmile Patriei, dar este atît de înalt și de bine ales încît știi deodată că Poetul vede de acolo toată Țara și mulțumește că nici după moarte n-a încetat să se identifice cu ea. Povestea castelului nu se încheie cu mausoleul, și nu se încheie nici cu noile dimensiuni culturale pe care le-a căpătat Castelul de la Ciucea transformat în muzeu, fiindcă nu e o poveste de moarte ci de nemurire. Cine merge noaptea pe drumul de la Cluj-Napoca la Oradea și se oprește la Ciucea, acolo unde apele Crișului se despart în trei brațe supuse parcă unui magnetism izvorînd de sub stîncă dealului care le absoarbe în dreptul casei lui Goga, va vedea ferestrele luminate și văzînd, va afla că poetul trăiește și lucrează în camera sa de la parter sau caută o carte în biblioteca de la etaj. Te poți opri deci sub poarta castelului să te gîndești cît de adevărată e această impresie a ferestrelor luminate, dacă nu cumva Poetul e înăuntru și se mișcă. Și parcă vezi umbra lui trecînd prin fața perdelei și iarăși trecînd prin fața ferestrei luminate.

La Ciucea vei descoperi frumusețea Apusenilor și în colecțiile castelului devenit muzeu, comori de artă, dar, mai important decît acestea, vei auzi sunetele pașilor poetului ostenind pe drumul lung de o viață de la Rășinari la Ciucea, sunete pe care am încercat să le reținem în fotografii și cuvinte, cu sentimentul că sîntem datori să cinștim pe acela ale cărui versuri ne vor înaripa întotdeauna, pe omul căruia Clujul prin Universitatea sa i-a conferit titlul de « Princeps Poetarum Pro Unitate Totius Daco-romanicæ Nationis Eluctatum », pe acela care și-a ales loc de casă și de veșnicie nu departe de aici, la Ciucea.

Universitatea "Lucian Blaga" Cluj-Napoca MIRCĒA GHIȚULESCU

BIBLIOTECA CENTRALĂ

Nr. inv. 235.

20 13

« . . . m-am născut cu pumnii strînși,
sufletul meu s-a organizat din primul mo-
ment pentru protestare, pentru revoltă,
cel mai puternic sentiment care m-a că-
lăuzit în viață și din care a derivat
și formula mea literară.»

OCTAVIAN GOGA

Poetul O. Goga la 19 ani (anul 1900)

Poet O. Goga at 19 (in 1900)